

Előfizetési díj.

Vidékekre postán vagy helyben házhoz	
horáda:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy órá helyben	1 "
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogad-	
hatunk el.	
Egyes száraz ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belkirály-utca szeglet trencsén-vár 7. szám hórá a lap szel-
lemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Készítők nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hórá az előfizetések és hirdetés-
küldendők.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak
tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30k
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haaser
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttérri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET”

politikai és közgazd. napilap

1875. évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy óvre	15 frt
Félévre	8 frt.
Negyedévre	4 frt.
Egy órá	1 frt 50 kr
Egyes száraz ára	7 kr.

A „Kelet” 1875. új év kezdetével meg-
nagyobbított alakban, a pesti nagy lapok
terjedelmében, új betűkkel fog megje-
lenni.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

Az új szerb kormány.

Budapest, december 19.

(A.) A szerb kormányválság, mely oly
váratlanul állott be s döntötte meg a mérsékelt
s a külállamok bizalmát bíró Marinovics-kor-
mányt, mind előzményei mind eredményei foly-
tán általános figyelmet keltett mindenütt. Csak-
nem ugyanakkor, midőn a hivatalos sürgönyök
azon birt hozták, hogy a Marinovics-kormány
ura a skupcsina többségének, jött Belgrádból
egy másik hír is, mely a kormány vereségét
és lemondását jelentette. Ugy látszik, hogy
Marinovics miniszterelnök maga volt legkevesé-
bé ilyen csapásra elkészülve; annál nagyobb
feltűnést keltett az ügy a külföldön, mely csak
jóval később értesült azon eseményekről, me-
lyek a bukást előidézték. A válaszfelirati vi-
táknak a képviselőknek csaknem fele olyan ál-
lást foglalt el, mely nemcsak a kormányra, ha-
nem mai sokkal fontosabb európai érdekekre
is szerfelett veszedelmessé válhatott. Az e
célra kiküldött bizottság válaszfelirati javasla-
ta olyan eszmék megvalósítását követelte, me-

lyek háboruba bonyolították volna Szerbiát Tö-
rökországgal s a keleti kérdést egész ijesztő
nagysságában napirendre hozhatták volna. E ja-
vaslatot rendkívül viharos viták után a ház
csak három szónyi többséggel vetette el, mi-
nek folytán a Marinovics kormányt leköszönt.

Milán fejedelem Zumics volt belügyminis-
tert bízta meg az új miniszterium alakításával.
Ez ugy látszik koalíciós kormányt alakított,
melynek tagjai mindkét főpárt kebeléből van-
nak véve. Az új kormány, mint tagjai hirde-
tik, határozottan elődének politikáját fogja kö-
vetni. Ez irányban nyilatkoztak Szerbia diplo-
matiai ügynökei és mindenekelőtt Bécsben ipar-
kodtak az osztrák-magyar cabinetet arról biz-
tosítani, hogy a válság kizárólag személyes, nem
pedig elvi jelentőségű s hogy Szerbia rendü-
letlenül megmarad ama békés úton, melyen
egy év óta halad. Noha e biztosítások hiva-
talos alakban lettek kifejezve, még nem bírtak
eloszlatni azon aggályokat, melyeket a váratlan
események keltettek. A közvélemény nem fog-
ja elhinni, hogy egyszerű személyváltozás fo-
roga fern ott, hol a skupcsina egész harcias,
a gazdasági politika terén védvami politika
iránti óhajuk aított kifejezést s a hol az új
kormány tagjai ezen skupcsinából kerültek ki,
sok részben annak leglármásabb tagjai közé
tartoznak. A mi különösen a magyar nemzetet
illeti, az a békés nyilatkozatok dacára sem
sok bizalommal nézhet olyan kormány elé, mely-
nek négy tagja, mint mondják, kebelbarátja
Mileticsnek, melynek közlekedési minisztere so-
káiig főmunkatársa volt a „Zasztava”-nak s
élénk részt vett a magyarországi ráczok törvény-
ellenes agitatioiban.

Ép oly kevés rokonszenvet ébreszthet a
pénzügyminiszter, a kinek védvami tendenciái
ismeretesebbek s a ki főleg az osztrák-magyar
ipartermékeket akarja Szerbiából a magas be-
viteli vám eszközével kizárni. Hasonló nem in-
dokolatlan aggályokkal nézhet Törökország a
Belgrádban uralomra került kormányférfiak mű-
ködése elé; közöttük nem egy van, a ki ha-
lálós gyűlöletet táplál a porta iránt s buzgó
apostola volt a délszláv, a nagy szerb ábrán-
doknak. Az ilyen férfiak részéről nem elég a
békés intencióknak egyszerűen szavakban való
kifejezése. Tettekre van szükség, hogy a világ
csakugyan elhiggye, hogy a jelen kormány nem
Risztics veszélyes törekvéseinek újra érvénye-
sítését fogja megkísérteni, hanem követője lesz

s Vincze gyenge szemrehányást kockáztatott ezért a
menyecske előtt. De Valburga rosz néven vette e
figyelmeztetést s haragosan hátra fordított fejének
miatta. Ő, ő merte őt hibáztatni, kit ő gazdaggá
és boldoggá tett s kihez legszebb, legbüszkébb leány
létére a faluban, mindent felelve feleségül ment.

Ezt nem várta volna Vinczétől.

Hanem feltette magában, hogy utána néz, mi-
szerteffélt volna merészebben többé tenni férje s ma-
gaviseletén legkisebbet sem változtatott. Vincze e
miatt kedvetlen volt, sőt szomorú. Szívében hálát ér-
zett az öreg „zerge”-fogadós iránt azon sok jókért,
melyekben őt részesített. Ő jól érezte, mily neheze-
re eshetett az öregnek egy cselekedni, a mint cse-
lekedett, s fájtt is szívének, hogy Valburga sóhá még
csak nem is emlegeti apját, hogy hangos viáram ne-
vetése oly gyakran és fesztellenül hangzik ki az urak
szobájából, hogy oly jól tölti velők idejét, s mindig
gondtalan, vidor s fel sem veszi az ő kedvetlen-
ségét.

Nem bírt kiverni fejéből az apósa házában
töltött utolsó est, utolsó perczekinek emlékét. Ő nél-
külözte, neki hiányzott az. mire felesége gondolni
sem látszott, az atyai áldás. Valburgát még tánerő-
seben szerette most, mint mielőtt még nőül vette
volna, de lassanként, hétről; hétre, s napról napra
csaknem érezte, tisztán látta, hogy felesége nem sze-
retti őt többé, legalább nem ama bensőséggel melyet
ő érzett iránta, nem az volt iránta Valburga, miről
ő álmodott, s miben örömet s büszkeséget helyezett
volna. E gondolatától nem tudott szabadulni; ez el-
kedvetlenítette, s megkeserítte nyugalmát s megzava-
rta napi munkájában. Párszor veszekedést is kezdett
a vendégeikkel, mert igen hosszasan mulatoztak a
csinos menyecskével. A féltékenység fokozta heves-
ségét.

(Folyt. köv.)

Marinovics irányának, a ki békés utakon ha-
ladva hazájának annyi nagy szolgálatot tön-
politikai téren az által, hogy az országot a
külállamokkal ismét barátságos viszonyba hoz-
ta, gazdasági téren pedig az által, hogy a vas-
uti kérdés czél szerű megoldását biztosította. Ma-
ga Zumics a miniszterelnök, a ki az előbbi
kormányt istagja volt, nem tartozik a szélsők
közé; mindig mérsékelt s józan irányu volt s
csak az a kérdés, lesz-e képes a cabinet szélső
elemait bizonyos korlátok közt tartani. Első
sorban magának Szerbiának érdekei követelik,
hogy ez történjék s a külállamokban támadt
bizalmatlanság a tényekben indokoltat ne talál-
jon. Az európai béke fölött sokkal hatalmasabb
tényezők, sokkal fontosabb érdekek örködnek,
semhogy Szerbia azt büntetlenül zavarható. A
mióta a három északi hatalom szívélyes viszony-
a benső barátság jellegét ölté magára, Szerbia
elveszté az agent provocateur egy-
kori szerepét.

Ha ma mégis provócalni akarna, ezt csak
a saját szakállára tenné: ma senki sem áll a
szerb ultrák háta mögött. A maguk rovására
dolgoznak s ha elég vakmerők lennének boly-
gatni a keleti kérdést, akkor az európai ha-
talmak egyetértőleg megteendik azon intéz-
kedéseket, melyek az ilyenü bajok ismét-
lődése ellen biztos praeventiv eszközül szol-
gálhatnak. Ily kilátásokkal ezemben tehát a
Zumics kormány mindenesetre kénytelen lesz
békés ígéreteit tényleg is megtartani.

— A képviselőház december 19-iki na-
pirendének fő tárgya a kérvényi bizottság jelentése
volt, s Makó városának kérvénye a kamatláb maxi-
mumának meghatározása iránt oly nagy vitát idé-
zett elő, hogy a földadó kiigazításáról szótölvény-
javaslat tárgyalására alig maradt egy kis idő.

A vitát Simonyi Ernő indította meg, ki egy
9 tagu bizottságot akart ez ügyben kiküldeni, mely
indítványt Pulszky Ágost és H. fmann Pál, mint a
modern eszmék barátai, nem fogadták el. A többség
azonban Simonyinak akart igazat adni, mert nem-
csak Máriássy Béla, de Justh József is a jobboldal-
ról Simonyi mellett nyilatkoztak. A bajt, mely egy
bizottság fölölleges kiküldéséből származik, észre-
vette Molnár Antal, a kérvényi bizottság előleges elő-
adója, s nehogy Pauler és a kormány bizalmatlan-
sági szavazat kapjon, miután a kérdés már oly éle-
sen volt fölállítva, egy új indítványt nyultott be,

Keleti testvéreinkről.

VIII.

(A moldvai magyarok.)

A csángók pusztitói.

(Folytatás.)

A Szereth vize mellett fekvő népes csángó
községek sokat szenvedtek az olasz páterektől. Az e
környéken lakó magyarság számára erős levén, nagy
ellenállást fejtett ki nemcsak az olasz kintzők, de az
oláh kormány és muszkák ellen is.

1830-ban, midőn a muszka Moldvából a törö-
köt kiűzte, a belbéké fenntartására ujonczozást ren-
delt el a tartomány több részében a muszka parancs-
nok, de a szabó- és tamásfalvi csángó magyarok
megtagadták a vradót, mert azt hitték, hogy Orosz-
ország számára ujonczoznak, s a parancsnok ismét-
elt fölhívására kijelentették, hogy a német császár
és a magyar király parancsának készek engedelmes-
kedni. A muszkák Bigidoff tábornok vezérlete alatt
megtámadták a csángókat 1830. apr. havában, s a
fegyvertelen magyarság közül némelyek szerint 96
halott és 72 sebesült, mások szerint 12 halott és 40
sebesült maradt a csatárén, az oroszok közül 1 tiszt
és 6 közkatona esett el, s 20 sebesült meg. Az orosz
lovas- és gyalog csapatok győzelmére a tamásfalvi és
z többi csángó községek megadták magukat. Sokat
hureztoltak közülük rabúságba. Mások meg a Pruth
mellett kerestek menedéket. A szabófalvi magyarok
által kezdett e védelmi ellenállást az oláh krónikák
magyar forradalomnak nevezik, s éppen e miatt ér-
demes a fölemlítésre. Nem nézték a szabófalvi csán-
gók tétlenül az olasz papi uralmat sem, és Mártonfy
erdélyi püspökhöz folyamodtak, hogy küldene nekik
magyar papot, mert az olaszpáter minden kigondol-
ható módon az oláh nyelvre kényszeríti őket, s ki-
mondta reájuk, hogy oláhokká kell lenniök. Az er-
délyi püspök a csángók folyamodványát közölte a
missió főnökével, s egyszersmind magyar imádságos
és énekes könyveket küldött a szabófalviak számára.

A csángók kérelemlevele és a küldött magyar
könyvek dühössé tették a pátereket. Összeültek, tör-

mely szerint a kérvény oly utasítással adatik ki a
kormánynak, hogy az jelentést tegyen, miként lo-
helne az uzsora elterjedése miatt az országban érez-
hető bajon segíteni. A többség, mely a baloldaltól
és a konzervativoktól állott, elvetette első szava-
zásnál a kérvényi bizottság javaslatát, de Molnár
Antal indítványát elfogadta, s ezuttal az egész jobb-
oldal szavazott a baloldallal ellen.

— A képviselőház decz. 18-án tartott
ülésében a ház többsége az igazságnak és méltá-
nyosságnak adóját róttá le, midőn Ghyczy pénzügy-
miniszternek a földadójavaslat 34 §-ához tett módo-
sítványait elfogadta. E módosítások következőleg
szólanak:

„Egyszersmind azon földrészleteket, melyek az
adó-teleközpvben a terméketlenek közé soroztattak,
jelenleg azonban művelés alatt állanak, s azokat,
melyeknek művelési ága változott, azon osztályba
sorozza, melybe azok az érvényben levő osztályozás
szerint tartoznak.”

A szakasz vége következő két új bekezdéssel
toldatott meg:

„Addig, míg a jelen törvény szerinti adóki-
vítés életbe lép, a földadó az eképen kiigazított adó-
telekkönyvek és birtokívek alapján fog ideigleuesen
kivettetni.”

A határidők, melyek alatt a községi bizottsá-
gok az e szakaszban reájuk bízott teendőket végre-
hajtani kötelesek, a pénzügyminiszter által rendeleti
úton fognak meghatározatni.”

Ugyancsak e szakasz végéhez Kovács László
következő szövegezése csatoltatott.

„Ezen rendeletekben kellő tekintettel leend
arra, hogy az adószabályozási munkálatok tárgya-
lására és elintézésére hivatott bizottságokban — eb-
beli feladataik alapos teljesítésére — elégséges idő
engedtessek; de viszont gondoskodni fog arról is,
hogy egyik vagy másik bizottság netalán hallgató
eljárása által a munkálatok folyamatát meg ne akaszt-
hassa s e czélból minden általuk eszközözendő eljá-
rásnak befejezésére zárhatáridőket fog megállapítani
azon hatálylyal, hogy a mely bizottság ennek hatá-
rai közt valamely teendőtől el nem végzi, az nélkü-
le fog a kormány közgei által végrehajtatni.” Meg-
oldatott végre a sokszor fölvetett és mindannyiszor
elejtett kérdés, hogy miképen vonassanak minél
előbb adó alá azon nagyszámu termő földek, me-
lyek évtizedek óta vagy semmi, vagy valóságos jó-
vedelmünkhez képest fölötté csekély adót viselnek.

Ki kell emelnünk, hogy a Kovács László és
Tavaszy által tett módosítványok, melyekhez a pénz-

venyszeket tartották, s a többség elleni bűnből
marasztalták el őket. Nem az oláh törvényezék, me-
lyet egyedül illetett volna ez ugynevezett „fölség-
sértési pör”-ben itélni, hanem az olasz papok itélték
el! Mily jogon? ki merné azt fölük kérdezni. Ők a
csángók urai, (!) mint a középkorban ama rabló vár-
fészek, melyek rémületben tartottak egész vidéke-
ket.

A nemzetiségüket biztosítani akaró szegény, el-
hagyott árva magyarokat ama lépésükért korbácsol-
ták, botozták, börtönbe zárták, s többen kínos rab-
úságban veszték el közülük.

E borzasztó erőszakoskodások után előbb gu-
nyolódva, aztán pedig gyalázatos, lealázó büntetések
alatt megtiltották a magyar szót és a magyar éne-
keket.

Az ördögi hatalom megfélemlített mindenkit,
hisz életük sem volt biztonságban mert a szent ke-
zek az orgyilkosságtól sem riadtak vissza, — s ez
időtől fogva gyors léptekkel haladt az oláhosítás a
Szereth és a Moldva folyók mentén, s martalékes-
tek részben Szabófalva, majdnem egészen pedig Ha-
locsest (Halastó), Dunafalva, Tamásfalva, Özelény,
Talpa nagy községek, és a kisebbek: Gilősest, Zsi-
dósfalva, Farkasfalva, Skéja, Burjanesti, Szokna, Mik-
lósfalva, Borgó, Pildesti és Socuman.

Az oláhosítás különösen Magni és Sardi pü-
pökök alatt kicsinált terv szerint kezdetét meg.

Egészen csöndben, ki mert volna ellenállásra
gondolni a negyvenes évek elején, kibocáztotta uká-
zait a fekete uralom minden irányba. A magyarság
fölött megkondult a halálharang.

Néhány úkászt bemutatathunk:

Szabófalván s több helyütt, hol mindig magya-
rul imádkoztak, énekeltek, egyedül oláh szertartást
rendeltek el.

Gorzarfalván a magyar ájtatosságok szintén el-
tiltattak.

Bákó városban stóbb szerethvidéki magyar fa-
luban, hol eddigelé a kántorok csupán magyar nyel-
ven végeztek mindent, oláhval váltották föl az iste-
ni tiszteletet. (Jerney 1844-ben szemtanúja volt a
rendeletek végrehajtásának.)

(Folyt. köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Áldás nélkül.

KURS ALICE beszélyo.

(Folytatás.)

„V.”

Áldás nélkül, az atya áldása nélkül kezd-
ték meg Valburga és Vincze új háztartásukat. A
„zerge” fogadós, vejének egy csinos vendéglőt adott
át, a nagy országút mellett. Gondolta, hogy ha Vin-
cze járatlan is még a gazdaság és háztartás körül,
Valburga majd kisegíti őt, ki az apja házáat mindig
jó rendben tartotta s ügyesen kormányozta.

Eleinte mindketten igen jól találták magukat
új otthonukban. Vincze örült, hogy saját birtokában
lakh atik, mi neki egész szokatlan volt s derekason
utána látott a gazdaságnak, teljes erővel s kedvvel
dolgozott. A forgalom nagyon élénk volt ez utvo-
nalon.

Néha tarka vegyületben állottak a vendéglő
udvarán, óriási terűs szekerek, úri-kocsik s omnibu-
szok, pihenni vagy indulásra készen. Valburga in-
káub az előkelő vendégeknek szolgált, Vincze a fu-
varosokat s kocsisokat látta el, fesztelenebbül tudott
ezekkel beszélgetni.

Velők fecsegetett, tréfálhatott régi vidám mo-
dorában s egy-egy kicsit dicsekedhetett is, hogy mi-
nő jól megy dolga, mi ismét inyére volt. Az előke-
lőbbek iránt, mindig némi ellenszenvvel viseltetett
s az sem tetszett neki, hogy fiatal neje, az alsóbb
sorsuakkal mindig olyan lenézőieig bánt s mindig az
ugynevezett „urak szobájában” volt fellelhető. Már
a vendégek közül is panaszkodtak néhányan e miatt

ügyminiszter is hozzájárult, lényegesen javították az ő indítványát, és megjegyzése méltó az is, hogy Ghyocy javaslatára nemcsak az egész jobboldal, hanem néhányan a baloldaltól és többen a szélső balról is szavaztak; míg a Tisza Kálmán indítványozta pótléka saját pártja sem szavazhatott tömegesen, de vele tartott Seunyei.

— Az „erdélyi magyar nemzeti párt“ actiái csak rövid idő alatt is szerfelett aláüledtek. A Kolozsvárra tervezett nagy gyűlés eszméjével jónak látták felbagyni, valószínűleg azért, mivel városunk sokkal intelligensebb, hogy sem az új pártban benne tudunkkal egy szál politikailag számbavehető híve is volna, a vidéken pedig egymást követik a komoly tiltakozások a nemzeti párt megfontolatlan fellépése ellen. A napokban Háromszéken gr. Mikes Benedek Sepsz-Szt.-Györgyre érkezéset hívott össze, melyen — mint a „Nemere“ írja — minden párt-színezet képviselve volt. Az ismeretes „erdélyi magyar nemzeti párt programja“ forogván kérdésben, miután a tordamegyei Deákörnek erre hozott határozatu előterjesztetett, az értekezlet kimondván ezen új pártalakulásnak az elsőszerűtlenségét, az idősebb gr. Teleki Domokos ur által Kolozsvárra tartandó nagy gyűlésre gr. Mikes Benedek, Lázár Mihály, Sethal Ferenc és Künle József urakat oly utasítással választá meg, miszerint tekintve a közhaza, de különösen Erdély bajait, törekedjenek azon közóhának érvényt szerezni, hogy a jövő követválasztásokon pártkülönbség nélkül Erdély érdekei egyöntetű érvényesítése eszközöltesse.

A pénzügyi bizottság egy fontos ülése.

A pénzügyi bizottság decz. 18-án d. u. 5 órakor tartott ülésében megjelent a miniszterelnök minisztársával, hogy a központi igazgatás költségeinek megtakarítása iránt nyilatkozzanak. Miután előnk: Csengery a miniszter uraknak ez okból meg-hívását fölémlítette volt, szót emelt a miniszterelnök Bitró, ki mindenekelőtt a képviselőház által 1873. febr. 3-án hozott — már egynehányszor, legújabbban is felemlített és a közigazgatási rendszer megváltoztatására vonatkozó határozat iránt nyilatkozni kívánt.

Ezáltal ugyanis a ministerium oda utasította, hogy beható tanulmány tárgyává tegye a közigazgatásnak jelenleg fennálló rendszerét és annak idején tegyen javaslatot annak gyökeres szabályozására, a kormányzati teendőknek az egyes tárczák között netafán czélszerűbbnek mutatózó felosztása, egyszersmind a hivatalok számának és egymás közötti fokozatának meghatározása, főleg a központi igazgatási rendszerének oly egyszerűsítését iránt, hogy a közigazgatási organismus a felelősség elvének megfelelőbb berendezést nyerjen és így gyorsabban és olcsóbban működjen.

Ezek folytán a ministerium azon fontos ügy felett tanakodott, hogy magát azon reformok iránt tájékoztassa, melyek részint már 1875-re megtakarításokat vonnak maguk után, részint későbbben az egész közigazgatási rendszert egyszerűsítethetnek és ezen végleges elhatározáshoz jutott, hogy rendszerint ezen reformok csak a decentralisatio útján előkészíthetők. A mi a kormányzati teendőknek az egyes tárczák közötti czélszerűbb felosztását illeti, tudvalevő dolog, hogy ezen pénzügyi bizottság kebelében három minisztéri tárczának beszüntetése szóba bozattott, ugymint a horvát, ő felsége körüli és közlekedési ministerium. — A ministerium azonban azt hiszi, hogy a két első magasabb szempontokból még tovább is fentartandó, de a közlekedési ministeriumnak a kereskedelmivel eszközözendő egyesítése ellen kifogása nincsen, annyival kevésbé, mennyivel bizonyosabb, hogy a közlekedési ministerium hivatalnokai ezen tárcza létre való jogosultságát a teendők folyvást szaporítása által bizonyítani igyekeztek.

A miniszterelnök csak azon észrevételét nem hallgathatja el, miszerint most még nem érkezett el ezen egyesítésre az alkalmas időpont, mert az újabb vasutakkal leszámolás, ennek lebonyolítása és a vasutaknak okvetlen eszközözendő általános csoportosítása a közlekedési ministerium összes személyzetét igénybe veszi, ugy mint viszont a kereskedelmi tárcza az Ausztriával fenálló vám- és kereskedelmi szerződés tekintetéből, melynek érvénye 1877-ben lejár, a szükséges adatok gyűjtésével és az illető testületek kihallgatásával olyannyira el van foglalva, hogy annak személyzetét kevesbiteni ez idő szerint nem lehet.

Mi a központi hivatalnokoknak számát illeti, ezek leszállítása igen kimerítő értekezést követel azon felsőbb hivatalokkal, kikre az ügyek vezetése leginkább bízva van, egyszersmind szigorú gondosságot, nehogy a hivatalnokok kebelében azon igen kis aggodalom támadhasson, hogy csak ideiglenes existencia elébe nézhetnek. A ministerium már eddig is ezen irányban működött, midőn a megüresedett állomásokat be sem töltötte és az 1875-évi a központi igazgatás költségeit 235,000 forinttal lecsökkentette, sőt további megtakarításokat is kilátásba vett, ha a hivatalnokok számának kevesbitése az eszközözendő decentralisatio által lehetővé válni és a központi igazgatás teendői apadni fognak. Mi végtére a fe-

lelősség elvének megfelelőbb berendezését illeti, ez iránt a ministerium már tetteges lépéseket is tett, mire Csemegi államtitkár példája mutat, ki hibája nélkül csak ellátása folytán okozott károsításért tetteleg felelt. A számvérvőség hivatalnokainak felesleges száma ellen több panasz emeltetett, a ministerium ezen bajon az államszámvérvőség által benyújtott rendezési javaslat szerint segíteni akart, de azon eredményre jutott, hogy akkor még több hivatalnokot kellene alkalmazni, tehát megint más módrol kell gondoskodni. A miniszterelnök ezeket a kormányának azon iparkodásai bizonyítására adta elő, melyekkel maga részéről is a közigazgatási rendszer egyszerűsítésére törekedik.

Zzedényi (ki mint tulva van a minapi Deákparti értekezleten a közigazgatási rendszer megváltoztatása iránt a miniszteriumhoz kérdést intézett) azt kérde most a miniszterelnöktől: vajjon a kormány jelen fontos nyilatkozata a bizottság jegyzőkönyvébe és a ház elé terjesztendő jelentésébe felvehető-e? Erre a miniszterelnök azt válaszolá, hogy azon czélból tétetett a nyilatkozat.

Móricz azt hiszi, hogy hazánk jelenlegi helyzete sokkal komolyabb, mint akkor volt, mikor a ház az érintett határozatot hozta. Azt tapasztalja ugyan, hogy egyes tárczáknál nevezetes megtakarítások történnek, de már most sokat nem segíthetnek; szükséges, hogy az egész közigazgatási rendszer gyökeresen megváltoztassék és e tekintetben részletes javaslatokat tett.

Elnök Csengery a vélemények nyilvánítását ugyan korlátozni nem akarná, de arra figyelmezteti a bizottságot, hogy ezen bizottság a miniszterelnök által adott nyilatkozat érdemleges tárgyalására hivatalosan nincs, feladata az eléje terjesztett államkölt-ségvetés határai közt a szükséges megtakarításokat a háznak ajánlani.

Mire Simonyi ugyanazon észrevételt tette, hogy ha a miniszterelnök nyilatkozata a bizottság jelentésébe fel fog vétetni, akkor e felett véleményét is nyilvánítani köteles. Ezt Horváth és Péchy ellenézték, mert a pénzügyi bizottság csak ama ügyek felett nyilváníthat véleményt, melyek a ház által e végett hozzá nyújtattak. Horváth meglege-dését nyilvánítja, hogy a közlekedési és kereskedelmi miniszteriumnak — általa már két év előtt kívánt — egyesítése most a kormány által is pártoltatik és arra kéri a miniszterelnöket, miszerint a miniszterelnök is — ugy mint azelőtt volt — tárazát vállaljon el.

Ezekután az egyes miniszterek számokban fejezték ki az illető központi igazgatásúgnál eszközö-lendő megtakarításokat. — A miniszterelnökségnek 9090 forint, a horváth miniszternél 9200 forint, ő felsége leg-magasabb udvaránál 8210 frt; belügy 22,270 pénzügy 69,269 forint, közlekedési 51,129, vallástügyi 17,000 frt, kereskedelmi 10,086 frt; igazságügyi 19,000 honvédelmi 26,000, összesen 236,752 frt.

A kisebb kihágási ügyekben

az igazságügyminiszterhez tett előterjesztése az erdélyrészi képviselők értekezletének.

(Folytatás.)

Nem tagadható ugyan az, hogy fennáll a miniszteriumnak a törvényhozástól nyert azon felhal-mazása; melynekfogva abszolút korszakból fenn-maradtot idegen törvényeket és rendeleteket reudele-ti nton megváltoztatni hatalmában áll, de másfelől állíthatni véljük azt, — hogy az összes ministerium által eszközözendő ily megváltoztatásnak nyíltan kifejezettnek és mindenekelőtt czélszerűnek és a közóhajnak megfelelőnek kell lenni.

Az akkori igazságügyminiszter ur 1871. decz. 12-én kelt rendeletében a tény erejével bíró 1858-beli legf. rend. tényleg megváltoztatta, holott, ha oly változásra a szabad kéz erejénél fogva feljogosított-nak volna is tekinthető, magát a változtatást merő-ben czélszerűtlennek és mint ilyet elmaradhatónak kell tartanunk, és midőn az Erdélyben még mind hatályban levő és sok tekintetben az alkotmányos-sággal és czélszerűséggel ellentétben álló idegen tör-vények egészen változatlanul meghagytak, elkép-zelni nem tudjuk, miért kelljen az egészen czélsze-rűnek bizonyult 1857-beli nyílt parancsoknak, a nél-kül, hogy ezt későbbi törvény határozottan rendel-né, vagy más tekintetnek szükségessé tennék, változ-tás alá vételnék.

Felesleges hosszasan bizonyítani azt, hogy a fennforgó kihágásoknak a közigazgatási hatóságtól elvonása nem czélszerű. — Mellőzve azt, hogy az ország közvéleménye, mondhatni, pártatlan egyhan-gussal sürgeti a kihágási ügyeknek a közigazga-tási hatóság alá helyezését, elég lenne arra hivat-koznunk, mi az 1858. évi legfelsőbb rendelet indo-kál is felhozott, hogy t. i. ezen, a közbiztonságra felügyelő hatóság hatásköréhez legközelebb álló ki-hágások a közigazgatási hatóság által egyszerűbben és gyorsabban láttatnak el; de fel kívánjuk hozni még azt, hogy ez által a legdrágábban fizetett bi-róságok teendői apaszása és az állam javára eső pénz-ügyi megtakarítás eszközölnétnék, mert a törvény-hatóságok szervezete jelenleg akként van berende-zve, hogy a fennforgó kihágások ellátására elégséges munkaerővel vannak ellátva, — míg a bíróságok csak nehéz áldozatokkal tarthatók fenn, oly létszám-ban, hogy ezen nagyszámú kihágási ügyeket más fontosabbak mellőzése nélkül kellő gyorsasággal el-

láthassák, míg a helységekben gyakran megforduló szolgabíró az ezen esetek körül többnyire tanak ki-hallgatása által eszközölt nyomozatokat a felek ki-sebb idővesztése és pénzbeli terheltetésük nélkül ké-pes eligazítani; s ezeken kívül kiváló tekintetért érdem-el az is, hogy a közigazgatási tisztviselők előb-bi tekintélyének, melyen a fennforgó i. u. minisz-teri rendelet jelentékeny csorbat ütött, visszaállítá-sára is szükséges az, hogy azon közigazgatási köz-zeg, ki a néppel folyton közvetlen érintkezésben van, a közbiztonsági szabályok áthágását megtorolhassa és az egyeseknek jogaik kisebb megsértéseit elge-et tehesse.

(Vége köv.)

A „Hilária“ dalegylet

1874. decz. 13-án tartott közgyűlésen dr. Hintz elnök által felolvasott

jelentés

a lefolyt 6-ik egyleti évről.

(Folytatás.)

A lefolyt egyleti év pénzügyi eredménye az eddigiekhez véve örvendetes haladást mutatott fel, a mennyiben a később előadandó pénztárnoki jelentés-ből kitetszőleg bevételiben tetemes emelkedést mut-atat fel. A múlt évi maradvánnyal szemben, mely 158 frt 88 krt tett, az ez idei készpénzben annak csaknem kétszeresét (297 frt 75 kr.) teszen. Az 1874. év 1242 frt 19 kr bevételt eredményezett, a melylyel szemben a kiadás 1103 frt 32 kr. volt. Ha az 1873-iki áthozatalt az elébb mondott 1874-ki bevételről összegeljük, a bevét főösszege 1401 frt 7 kr leend, melyből leütetvén a kiadás, a ma-radvány 297 frt 75 kr, melyből 276 frt 80 kr mint tartaléktörke a kisegítő pénztárban van gyű-mölészőben elhelyezve. Egyletünk vagyon mérlege készpénzül felszámítva a készletben lévő egyleti jel-vényeket és postabélyegeket 50 frt 25 krtban, 348 frt — krt mutat fel, melyet passivum nem terhel, mely tényt constatálom örömemre szolgál. Végül az egylet leltározott ingó vagyona 1427 frtot tesz, mely a tavalyi összeggel szemben 447 frt gyarapo-dást mutat fel.

Mielőtt ezen kedvező anyagi eredményről a szellemi, illetőleg a művészire térnék át, itt mint amazzal teljesen összefüggő tárggyal megjegyez-nednek tartom, miszerint egyletünknek a lefolyt 1874. évben 38 működő,

307 pártoló és

14 tiszteletbeli és így összesen

359 tagja volt.

A szellemi tér, mely a lefolyt évben dalegy-letünknek megnyílt, tágasabb és szélesebb volt, mint valaha s ha a művész-eredmény, — mely mindig haladást mutatott föl — kielégítő, ezt buzgó kar-nagy Gunesch Károly urnak és szorgalmas működő tagjainak köszönhetjük, kik, ámbár működésüket ke-vés elismerés jutalmazta a sajtó részéről, mindenhol és mindenütt csak becsülést és elismerést szereztek egyletünknek.

A múlt évben köztudomáslag dalegyletünk 4 rendes és 1 rendkívüli dalestélyt rendezett és pedig a rendeseket január 2-án, június 4-én, augusztus 2-án és october 25-én, végül a rendkívülit július 12-én, melynek tiszta jövedelme az országos dalárünne-pély költségeinek fedezésére volt felajánlva. Ezen dalestélyeken kívül a Hilária több alkalommal mű-ködött közre nyilvános hangversenyekben és egyházi zenékben, így például:

1. a zeneconservatorium 2-ik rendes hangversenyén és ezen egylet által november 22-én rendezett Paulus Oratoriumban;

2. A kegyesrendiek egyházában bus-vétkor és urnapján — Bach és Hölzel-féle mi-sékben;

3. Az országos dalárünnepe ly diszhang-versenyében Gunesch Károly karnagy „Daltól szo-kott lelkesülni“ című dalát adta elő, ugy testüle-tileg részt vett a dalcarnokban tartott előadásban.

4. November 30-án Blummer Zsigmond zongoraművész hangversenyében Engeszer M. „Sze-rettelek“ című dalát éneklé, végül több szerenadot rendezett, a t. zászló védnöké, a tekintetes polgár-mester ur és Abrányi Csnél tiszteletere s ez évi működését tegnap este fejezvéen be, a helyi lövész-egylet estélyén daniával fűszerezvén a jó kedvet.

(Vége köv.)

A „Székely-egylet.“

A „Székely egylet“ most adta ki alakulásának indoklását egy 27 lapra terjedő füzetében, mely két részre oszlik; az első részben a Székely-földön létező állapotok, bajok adatnak elő részlete-sen; a népoktatás és szakiskolák csak keletkezésükben, az udvarhelyi reál-iskola küzd a kezdet nehézségei-vel, a gymnasiumoknál is reformok kívántatnak; egyéb közművelődés el van maradvá, tagosítás és birtok arányosítás ott is, a hol az életkérdés volna, a hosszadalmas és költséges ellátás miatt alig ke-resztálvibet, az állattenyésztés hanyatlak, az erdők pusztulnak, a bányászat jelentéktelen, ipar és keres-kedés primitív állapotban, hitel- és pénzüviszonyok szánandók, a kivándorlás folyton tart. stb.

Szóval az említett indoklás első része a szé-kelyföldi mivelődési és közgazdasági viszonyokat egy meglehetősen szomorú képen tünteti előlkbe. Ezzel mintegy indokolja a „Székely-egylet“ létre jöttének szükségét és célját, mely abban áll, hogy a vázolt szomorú állapotokon segítsen,

A második részben az egylet teen-dői érintetnek általánosságban.

Részletes programot, mire több előkészület s adatok beszerzése szükséges, nem nyújt az indo-kolás.

A teendők sorrendjének és a keresztálvitel módjainak meghatározása az egylet végleges szervez-kedése s megerősödése utánra tartatik fenn.

Annuit látunk, hogy az egylet az associatio alapján, vagyis önműködőre támaszkodva, a székelő tör-vénnyhatóságok, kormány s törvényhozás megnyeré-sével és segítségével, tehát a leghatékosabb tényezők számbavételével akarja céljait valósítani.

„Nálunk nagy és hazafias — mondja az indo-kolás zárszáva — segíteni népünk egy csoportjának százféle bajain, mely népcsoport hazánk keleti fel-legvárát lakja és őzi ezer év óta.

Nem particuláris ügy ez, hanem egész hazán-kat s nemzetünket érdeklő közös és pedig nagy fon-tosságú ügy.

„Nem ringatjuk magunkat azon hitben, hogy egyszerre minden bajunk orvoslásához foghatnánk; de igenis hisszük, hogy ha szavunk s önzetlen cél-jaink a nemzet fiaiánál s különösen székely véreink-nél meleg méltánylásra találunk; ha korunk intő szavát megértve, lelkesedéssel és kitartással hazánk-fiai ezeken és százezeren csatlakoznak hozzánk; na a törvényhatóságok, kormány, törvényhozás jóakaró gyámoltással segítendének: hisszük, hogy a székely-egylet tapintatos és lankadatlan buzgó működése idők folytán a székelyföldnek sok bajait orvosolhatja és sok jót jehet a székely nép szellemi és anyagi jól-létének emelésére.“

A tér, melyre a „Székely-egylet“ állott s a czél, melyet maga eleibe vett, valóban nagy és haza-fias, ennél fogva teljes pártolásra érdemes. Részünkről melegen óhajtuk, hogy minél többen lépjenek az egylet tagjai közé.

Óhajtuk különösen, hogy az egylet végleges szervezkedésében szerencsésen történjen s működése meg-kezdésében eltalálja a legjobb utat s legcélszerűbb eszközöket, hogy mindjárt az első kivívott siker ál-tal biztosítsa és megnyerje mindinkább a nagy közönséget a következő nagyobb nagyobb sikerek k-vívására.

Mi bizonyára hazafias rokonszenvvel fogjuk kisérni a székely-egylet további működését és kés-zéssel nyújtunk segítségket, ha arra szüksége lesz.

Egyszersmind figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy a tagságra való aláírás most foly s a jövő év elején az aláírt tagok egy nagy gyűlésre fognak ösz-szehívattni, melynek feladata lesz a végleges szervez-kedés iránt intézkedni.

Bg.

A „Kelet“ tekintetes szerkesztőség-nek Kolozsvárrt.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becses lapjának tegnapi 288 számában a napi hírek közt, egyik újdonsága hibául rója fel, hogy a jelenlegi minden kritikán alóli gázvilágítás hiánya-iról hosszadalmasan elmélkedni bírtam voltam. És ha vannak hibák, annak az első sorban én vagyok oka. És hogy most is figurálok mint ellenőr, holott a városi közgyűlés közlekedébről állomásoimat megürlt-nek nyilvánította.

En hogy a gázvilágítás hiányairól elmélkedni bírtam voltam, tettem azt a következő rendelet kö-veztetésében: „Popini Nándor urat felhívom, hogy ut-jából visszajöve addig is, még a világítás ellenör-zése ügyében a városi bizottság tovább intézkednék, miután a jelenbeni világítás minden kritikán alóli, és szerződés elleni módon gyakoroltatik: száljon ki, s egy a gáz anyagot, mint a szerkezetet, a gáz-mérést vegye szoros vizsgálat alá s a hiányokat, azok okait hozzám terjeszse be.“ 11/12 1874. Simon polgármester.“ És tettem azt nem saját, hanem a fo-gyásmérők érdekében is, még pedig minden díj nél-kül; és én ezért nem is vártam megrovást, de azt meg sem érdemeltem, mivel jelentésem sajnos de szóról szóra igaz: s azt bizonyítják a város összes fogyasztói, a kikre egy szomorú szerződés kötése ál-tal 75 évre reájok van erőszakolva egy a nélkül is drága gáz, és a melyet jelenleg azért, mert a gáz használatlan rosz, még drágábbnak kell hogy meg-fizesse, és mind a mellett ha látni akarunk, gyert-tyát kell hogy gnyuljanak. Ha ezeket uram valaki felfejti, ez nem érdemel megrovást; ebből csak az tünik ki, hogy azon t. cikk iró, nem lehet gáz-fo-gyasztó, sem a városnak oly polgára, a ki annak javát kívánja. Ha jót akar ön uram tenni? czáfol meg jelentésemnek bármely pontját, és én akkor örömmel fogok ön előtt kalapot emelni; — addig pedig engedje meg nekem, ha érteni nem tudom annak czélját, a mi azon cikk irására vezetete.

Hogy pedig a hibáknak első sorban én lennék oka, mert ellenőri kötelességemet nem teljesítettem; erre nézve megjegyezni kívánom, hogy ez a kérdés nagyon sok gáz tartalmaz, még pedig olyat, a mely-ben sok a szénsav (Kohlensäure) ez ugyanazon lé-g-nem, mely borforráskor a puczekben is található s minthogy nagyon ártalmas és fulasztó természetű, azért nem vitatom, hanem a magam igazolására annyit megemlítek, hogy mindaddig, a míg fizetést huzva ezen hivatali viseltem kötelességemnek eleget tettem, és a vá-rosnak kárára nem voltam, elegendő lesz arra csak egy esetet emitenem, a mely abból áll, hogy ellen-örségem kezdeténél megakadályoztam egy olyan ke-zelést, a mely által a városnak megmentettem éven-ként 1652 frt 40 krjót, a melyet 75 éven keresztül kellett volna fizetnie, ezt jegyzőkönyvileg bizonyít-hatom. Ezen kívül még sokat felemlíthetnék, a mely-ről jegyzeteim megvannak, de annak szükségét nem látom.

Végre hogy most is mint ellenőr figurálok, ez csak onnan van, hogy én a napokban érkezvén haza, velem sem szóval sem írásban, hivatalosan még nem tudatták, hogy a közlekedési gyűlésben állo-másom megürltnek nyilvánított, és így arra nek-em mindaddig, mint választott ellenőrnek jogom van. De ha én azt uram tudom, hogy ön, a város érdekében, minden fizetés nélkül tett eljárásom je-lentésénél, ezen szó „ellenőr“ használatasrti, bigyje el, hogy megkíméltem volna ezen kellemetlenségtől.

Még csak annyit kívánok tudatni, hogy saját kérelmemre a mai napig egy ellenőr csak ideiglene-sen van kinevezve, és én ezen évben fizetést nem huztam, és nem is kértém.

Most pedig kérem a tekintetes szerkesztő urat, sziveskedjek ezen nyilatkozatomnak becses lapjában helyet adni.

Melyek után maradván

A tekintetes szerkesztő urnak

teljes tisztelettel

Popini Nándor

gáz-ellenőr*)

*) Adjuk ugyan az önvédelmet, de megjegyezzük, hogy a városi bizottság határozata értelmében Popini N. ur nem gáz ellenőr s hogy hosszas távolléte idején — már akárki hi-bájából — a város igen nevezetes károkat szenvedett. A mi t. munkatársunk illetlen gyausítását illeti: Popini urnak nincs miért annyira felrotyannia, mert a ki haragszik, azt mondja a francia, annak nincs igaza.

Szerk.

Bismarck lemondásának ügye.

Alig lett vége e hó 15-én az Arnim pör tárgyalásának, mely oly izgalomban tartotta nemcsak a metországot, de egész Európát közvéleményét, mindjárt másnap, decz. 16-án egy új esemény adta előtérbe, mely ha a táviratok által jelzett eredményre vetett volna: még nagyobb fontosságúvá női kitűlt volna magát, mint az Arnim pör. Értjük Bismarck lemondását a birodalmi kancellári hivatalról.

Az egész ügynek genesisé, mely Bismarckra birta, hogy beadja lemondását, következett. Ma jake, ultramontán tagja a német birodalmi gyűlésnek és szerkesztője a „Germania“-nak, egy évi fogásra ítéltetett s most börtönben is ül. Ez incidens kiindulva, Lasker nemzeti szabadelvű képviselő napokban indítványt tett, mely szerint az ügyrend bizottság utasított, hogy tegyen javaslatot az alkotmány 31. cikkelyének módosítására, vagy is, egy ezután a birodalmi gyűlés tagjai annak beleegyezése nélkül az ülésszak tartama alatt be ne börtönzethessenek. Lasker indítványa egyhangulag elfogadott s az említett bizottság e hó 16-án terjesztette be jelentését a birodalmi gyűlésnek. Az előző Harnier volt. Azt jelenté, hogy a bizottságban viták nem vezettek semmi eredményre. Érdekes volt a jelentésben a berlini városi bíróságnak átirata a bir. gyűlés elnökségéhez Majunke elfogatásáról. Az átirat azt mondja, hogy Majunke egy évi fogásra és 400 tallérnyi pénzbírságra ítéltetett. A bizottság még a bir. gyűlés összehűlése előtt akarta kézbesíteni Majunkéknak az ítéletet, de sehol sem volt található, tartózkodása pedig nem tudatott. A bíróság, tekintettel az alkotmány 31. cikkelyére, kérelmében volt az iránt, hogy vajjon végre is hajtható-e az ítéletet, de Tessendorf államügyész fellépése a rendőrfőnökség utasított az ítélet végrehajtására.

Erre egész zuhataga következett az indítványok és javaslatoknak. Bekker indítványozta, hogy tárgy legalkalmasabban a büntető eljárásnál legyen tárgyalható, a gyűlés téjren napirendre. Sonnenman és Windhorst indítványozták, hogy utasítsanak Bismarck, miszerint Majunkéknak az ülésszak útjára szabadon bocsátását eszközöljék ki.

Hoverbeck indítványozta, hogy a bir. gyűlés tevékenységének megóvása szempontjából szükséges az alkotmány 31. cikkelyét oly módon megváltoztatni, hogy ki legyen zárva annak lehetősége, miszerint egy képviselő a sessió tartalma alatt behatároltássa magát.

Erre élénk vita folyt ki, melyben Windhorst kiemelte, hogy az igazságügyér, mint az igazságügy ője, mulasztást követett el, midőn arra kényszerítette a házat, hogy a saját tekintélye érdekében elszóljaljon és lépéseket tegyen. Az igazságügyér megtehette volna, hogy saját iniciatívájából szabadon bocsátassa Majunké.

Leonhárd porosz igazságügyér tudatlanságot tett szemére az az előtte szólnak a azt mondja, hogy az igazságügyérnek nincs joga beleszólni a bíróságok ítéletébe és azok beleszólásába, legfőkébb kegyelmi uton lehetne Majunké szabadon bocsátatni. — Lasker egy ügyes beszédben bizonyította, hogy az igazságügyérnek nemcsak kegyelmi, de közigazgatási uton is jogában állott volna szabadon bocsátatni az elfogott képviselőt.

Ezzel homlokegyenest ellenkező beszédet tartott Gneist, ki azt bizonyította, hogy az alkotmány kérdéses cikkelye sokkal több biztonságot nyújt a képviselőnek, mint minővel bírnak Anglia és Amerika parlamenti tagjai. — Vége a vitának az lett, hogy Hoverbeck indítványa elfogadott.

Másnap, decz. 17-én új szavazásra került Hoverbeck indítványa újból elfogadott. Ezt Bismarck bizalmatlansági szavazatnak tekintvén magára nézve, beadta lemondását, miután a birodalmi gyűlésen hosszasan értekezett Hoverbeck, Benningsen és Laskerrel. A német császár azonban nem fogadta el Bismarck lemondását, kinél még ugyanazon napon egy estély volt, melyen a német trónörökös is jelen volt, s hosszasan értekezett Bismarckkal. A krisis tehát kiegyenlítettnek tekinthető. Bismarck marad.

Ő a Hoverbeck féle indítvány elfogadásában az ultramontán centrum győzelmét látja s kijelentette, hogy a nemzeti szabadelvű párt feltétlen támogatása nélkül lehetetlen folytatnia a harezot az ultramontanizmus ellen, a mi igen természetes. — Mint Berlinből írják, Bismarck azon esetre, ha lemondása el nem fogadtnék, (a mi már tény), biztosította magának a szövetségtanács beleegyezését a birodalmi gyűlés esetleges feloszlására, melylyel, mint Bismarck mondá, kormányozni nem lehet.

Külföldi szemle.

Kolozsvárt, decz. 21. 1874.

Mint már táviratuk jelentett, Bismarck herceg megmarad államán. Vilmos császár egyszerűen megtagadta a lemondás elfogadását. Frigyes Vilmos koronaherceg pedig közvetítő szerepre vállalkozott s a haragvó főancellárt ismét kibékítette az udvarral. A birodalmi gyűlés tegnapi szintén különös elégtételt adott Bismarcknak. A külügyi budget tárgyalása alkalmával Windhorst azt indítványozta, hogy a rendelkezési alap törlesztések Benningsen viszont nemcsak a tétet megújítását, hanem azt is indítványozta, hogy a ház Bismarck harczenek bizalmat szavazzon. Erre a ház viharos tetszés kíséretében 191 szavazat 71 ellen elvetette Windhorst indítványát, melyet csak a centrumbeliek és socialdemokraták támogattak. Az összes frakciók, melyek hívei a birodalomnak, Windhorst ellen szavaztak.

A legutóbb érkezett berlini lapok közül csak a „Kreu. Ztg.“ tesz röviden említést a válságról. Bismarck lapja a „Nordd. Allg. Ztg.“ ez ügyet nem említi, hanem következő első vezércikket közli:

A parlamenti evolúciók horderejét nem mindig veszik tekintetbe, midőn valamely eseményt színter hoznak. Ilyenkor megtörténhetik, hogy valamely álláspont méltóságának, mely álláspontot azért foglalják el, mert méltóságát teljesnek tartják, állandó és magasabb politikai érdekek esnek áldozatul. A birodalmi gyűlésnek a Majunke-ügyben folytatott vitáihoz, Lasker idevonatkozó indítványához, bizonyos képviselők zajt keltő beszédeikhez, kik a centrumtól pártatlanságuk elismerését vették ki, az ultramontán párt egyenesen azon eljárás fűzte, hogy széles körben elhitesse a taktika változtatásának benyomását s a kormányt úgy tűntesse föl, mint a mely az egész bir. gyűlés tökéletes egyetértésével szemben elszigetelten áll. Az összes pártok ezen egyetértése — még a legszabadabb elvűek is — „Majunke mellett“ és a „birodalmi cancellár ellen“ már is szerepet játszik a katolikus egyleti tevékenység földalatti aknáiban.

A Majunke esetet mint igazító eszközt derekasán értékesítik; az elfogatást törvényellenesen erőszakossági ténynek rajzolják s annak életét az „erőszakos“ cancellár ellen irányozzák. E mellett a kiadott jelszó alakjában ama „szerencsétlen“ kimenevelt helyezik kiállításba, hogy végtére is az erőszak erőszakkal üzhető el. És hogy mi ellen kell, a mint előre láthatólag majdan mondanának a „mindenesetre sajnos“ később kétségkívül nagyon is „kimagyarázható“, talán „egészszegűs“ reakciónak irányulnia, az iránt bizonyára nem forog fenn kétség.

Minél távolabbra hatnak az ilyen igazítások a kath. agitációtól megragadott tömegekben, minél kevésbé zárja ki a pártoknak a birodalmi gyűlésben való magatartása az ultramontán céloknak kedvező magyarázatot, annál közelebb lép most és jövőre a kormány parlamenti barátai elé azon kérdés, nem látják-e sürgetőleg parancsolónak, hogy a parlamentaris taktikát feltűnés elkerülése s a közbes, engesztelhetlen ellenfelek elismeréséről való lemondás mellett egyedül tekintettel a komoly hazai érdekekre, szabályozzák.

E cikk világosan azt mutatja, hogy Bismarck Hoverbeck indítványának elfogadását az ultramontanizmus diadalának tekintette. A vita egész folyamában egy mozzanat sincs, mely a felfogás jogosultsága mellett szólna. Mindenesetre kíváncsok azonban, hogy a birodalmi gyűlés azon pártjai, melyek a császárság alapján állanak, jövőre ne olyan magatartást kövessenek, mely ilyenmő kellemetlen félreértésekre adhat alkalmat.

A román kamra tegnapielőtt csaknem egyhangulag 19 millió frank értékű rente ppír kibocsátására hatalmazta föl a kormányt.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladott Budapest decz. 21. 10. ó. — p. d. e.
Érkezett, decz. 21. 11. ó. — p. d. e.

A képviselőház tegnap ülést tartott, melyben a ház elnapolása január 6-ig indítványoztatott; élénk viták után elhatározottak, hogy a földadó javaslat az elnapolás előtt okvetlenül intéztessek el, ennél fogva ma s talán holnap még lesz ülés s azután kezdődik a karcsenyi szünet, mely jan. 6-ig tart.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, deczember 21. 1874.

— **Királyné ő Felsége** a hazai közmivvelődés iránti jó indulatának újabb jelét adta, a műcsarnokra ugyanis 1000 frtnyi járulékot utalványozott.

— **A főméltóságú földmivvelő ipar és kereskedelem ügyi m. kir. miniszterium** deczember hó 11-én 21649 sz. a. m. kir. méntelepek létszámának kiegészítésére végzett s az alkalmas apalovak nevelésére leendő ösztöndíj céljából méntvásárlást ír ki, a következő központosítási állomások megjelölésével u. m. S.-Szt.-Györgyön és Décsen deczember hó 26-án, Marosvásárhelyt decz. 28., Kolozsv. dec. 30 Kelt Szamosújvárt, 1884. decz. hó 19. B. Bánffy Dániel, erdélyi közp. lötenyvezetési bizottmány eln.

— **A városi központi választmány** szombaton tartá meg alakuló gyűlését. A szokott előzmények után az összeíró bizottságok megalakítása foglalkoztatá a választmányt s hosszabb eszmecsere után abban történt a megállapodás, hogy a város hat közigazgatási kerületéhez képest hat három-három tagu ily bizottság küldessék ki, a választók összeírásának határidejéül 1875. jan. 20-dika tűzvetén ki. A város két választó-kerületre való osztása akkorra hasznosított, midőn az összeírás nyomán nyerendő számszerű adatok lehetővé teendik a felosztás helyes végrehajtását. A összeíró bizottságok tagjai — részint a központi-választmányból, részint a választókból — a következők: I. Belváros, bel-monostor ut., bel-szén, óvár, bel-közép és bel-magyar ut. Id. Hincz György, Pál Sándor, Kele Izrael. II. Kül-közép, kül-magyar, dr. Weisz József, Petrá János, Szabó István. III. Kül-szén és kül-monostor, dr. Groisz Gusztáv, Züllisch István, Spallér Károly. IV. Hidelve, Demeter Károly, K. Pap Miklós, Katona József. V. Kétyvízköz, Kóvári László, Wolf János, Akeszmann Samuel. VI. Felek, Magyar Mihály, Kis Elek, Frits Albert.

— **Lucia** mult szombati előadása nem nagy győnyörűségére szolgálhatott sem az igazgatóságoknak, sem a közönségnek. A kis számú közönség először is abban a meglepetésben részesült, hogy Fekete ur hírtelen megbetegedvén, ismét visszahelyezett s helyettes Zajongi ur énekelte Edgar szerepét, az ily rögtöni helyettesítések szokott hátrányával. Nem lehet ugyan minden sikert megtagadnunk tőle, de még sem mondhatjuk, hogy az ily nagyobb szabású művészi erőt igénylő feladatok megoldására már elég képességgel és fejlettséggel bírna. Lucia szerepével Farkas Otília k. a. próbálkozott meg. Mint kétségkívül színeszőnő felett nem lehet ugyan egyszeri hallásra pálcázni tömnünk, de annyit már most is kimondha-

tunk, hogy hangja még nagyon sok iskolázást kíván; hangvétele néha tévesztett, játéka pedig oly tulbalmozott és mesterkelt, hogy az össznatást inkább zavartja, mintsem segítené.

— **Színházunkban** tegnap Abonyi Lajosnak kitűnő népsziumve „A betyárkendője“ adatott, mondhatni, zsáolt ház előtt. A darab maga is egyik drága gyöngye népszínműirodalmunknak és oly összevergő, correct előadásban, mint a tegnapi volt, teljes mértékben kiérdemelte a buzgó pártfogást. Kovács Gyula a betyár valóságos művészi szívenvedlyével játszta; annyi közvetlenség, természetesség s oly classikus fellogás tükröződött vissza szerepe mindezen mozzanataiból, hogy méltán sorozhatjuk legremekőbb alakításai közé a tegnapi. Különösen a nejea elkövetett merénylet után való koresmai jelenet, büne bevállása édes anyjának, a művészi tökély legmegosabb fokán állott. A többi szereplők is majdnem kivétel nélkül ritka készséggel játsztak. Boér Emma a romlatlan szívű parasztleányt szokott melegséggel, Zoltánné a csapodárszeretőt sok elegységgel játszta s szép dalaival a közönséget szűnni sem akaró tapokra ragadta. Philippovicsné páratlan szinpadai nyugodtsága s gondos alakítása szintén emelte az előadás sikerét.

— **Az „egyetemi kör“** tegnap önképzőköri gyűlést tartott, melyen első sorban Szentkirályi Gyulának „Az adományozásról“ tartott értekezésére Petrá József olvasta fel bírálatát, mely után tanulságos vita fejlődött ki azon kérdés felett, melynyiben vehette eredetét a feudalizmusból a magyar királyi adományozás. A vita bevégetésével szarazas alá kerülvén a kérdés, hogy Szentkirályi értekezése minő kitüntetésben részesíttessék, a gyűlés a dolgozatot az érdemkönyvbe való beiktatásra méltónak ítélte. Ezt követőleg Sándor Kálmán olvasta Molier életrajzának némethöl eszközölt rövid fordítását.

— **A Magyar Polgár** ismét jóakarattal pletykákat terjeszt lapunk jövő évi sorsa felől. Olvasóink ez iránt már tisztában vannak s így épen csak a tisztelt collega számára jegyezzük meg, hogy a „Kelet“ szerkesztője budgetje (ha már a házi ügyeket is kiszorja hurcolja discret collegának) 1875-ben épen annyi lesz, mint 1874-ben volt, a mi pedig a leendő szerkesztő qualifikációját illeti, azt talán épen a „Magyar Polgár“-nak lenne a legutolsó esetben joga feszegetni. A „Kelet“ eddigi munkái sora, jövőre nem hogy apadna, sőt szaporodik s ha a leendő szerkesztő a lapot ez időn is több hónapig tudta, Szász Béla távollétében, önállónlag vezetni, talán jörendőben sem fog arra kevesebb képességet mutatni s azon erők támogatásával, melyek közreműködésük fölől biztosították, ép oly sikerrel fogja feladatát megoldani, mint eddig, s legyen meggyőződve a „Polgár“, hogy emberét, mint a multban, úgy a jövőben meg fogja a „Kelet“ hasábjain lelni.

— **A kolozsvári önkéntes tűzoltó-egylet** a közeledő farsangon zártkörű táncvigalmat rendez s e végből a táncrendező bizottságot Pál Sándor elnökele alatt már kinevezte, br. Bánffy Kálmán, Kőszegvári Gyula, Kóvári Mihály, Szász Gyula, dr. Szóts Emil, E. Kovács Gyula, K. Pap Miklós, Deák Pál, Móricz István, Benel Ferencz, Gerei Lajos, Bartha János, Polcz Rudolf, Losonczy János, Isacn Aurél, Maczedonfi Papp Vincze, Bogdán István, Béni Samuel, Barabás Ferencz, Balaskó Ferencz, Nyárádi Lajos, Régeni György, Münster Ede, Csiki J., s Vertán Géza személyében. Ebből rendező bizottság tegnap gyűlést tartván, megalakult, s jegyzőnek Móricz Istvánt, pénztárnoknak: Csiki Józsefet választotta, s a táncvigalom napját 1875 február hó 1-re tűzte ki. — Mind a rendező bizottság, mind maga az üdvös célú kezesskednek arról, hogy e bál egyike lesz a legfényesebb és legsikerültebbeknek. — Reméljük hogy városi közönségünk e szép alkalmat újból megragadja s úgy részvételével mint áldozat készségével minden lehetőket elkövet, hogy e derék s nagyemvű pártolást érdemlő egyetnek pénztárát gyarapítsa, s ezáltal az egyetlet virágzóvá és életerőssé tegye.

— **Az „Erdélyi Gazda“** 1875-iki nyomtatására ajánlati tárgyalás lévén kitűzte, három zárt ajánlat érkezett be: a k. k. lecsúsi nyomda, a Stein János és a Gámán János örökösei nyomdája részéről. Választmány az „Erdélyi Gazda“ nyomtatását a jövő 1875. év tartamára a Gámán János féle nyomdának adja át.

— **Haynald érsek** ellen hadjáratot kezd a „Magyar Állam“, elmondva részletesen, hogy a kalcaci érsek volt az, ki a korrek katolikus „Magyar Állam“-mal meg nem elégedvén, ez ellen most a „Jelenkor“-t subventionálja. Már régen keres hozzá embert, de — ugymond — senkit sem birt kapacitálni, hogy az ő pénzével subventionált ellenlap megkutatathatná a „Magyar Állam“-ot, melynek tisztán látni közönségét még oly liberális főpap sem terelheti kénye-kedve szerint, ki a mult nyáron a botanikusok gyűlésére Florenceban járván, ott a kath. egyházat kifosztó koronás-forradalmárnak hódoló tiszteletét tette. — Miután azonban végre is akadt, a ki kapacitálni engedte magát, tehát Lonkay lovag megkezdte hasábjában a sápitóztást, zsoltárokból vett mottók alatt, és az osztott koncz fölötti mazánkiválisgben.

— **Halálozás.** Nyárad-szent-imrei Balog Sándor fájó szível tudatja nője, nyárad-szent-imrei Balog Sándorné, szül. tekerő-pataki Ferenczi Amáliának élete 49-ik, boldog házassága 33-ik évében szívbőllobb következtében két havi kínos szenvedés után f. hó 17-én reggeli 5 órakor Déván történt gyászsz kimúltát. Áldás emlékére!

— **Illendő honorarium.** Dr. Waldow berlini szemorvos Bleichröder banguet szerencsésen operálván, jutalom-képen 25,000 tallért, s minde-nyik segéde 2000 tallért nyert.

— **Meghívás** A „hunyd-zarándmegyei és szászvárosszéki tanító-egylet“ 1875 évi január hó 6-án délelőtt 9 órakor Déván a m. kir. állami tanító képezde helyiségében tartja közgyűlést, melyre az egylet tagjai ezennel meghívattak. A gyűlés főbb tárgyai: 1) Elnöki jelentés az egylet egy évi működéséről. 2) Eder Géza egyleti tag gyakorlati utasításokat ad a szabad és minta faragásnak a népiszkolákban alkalmazása módjáról. 3) Tégias Gábor egyleti tag a Bock féle embertani mintákat mutatja be, s ezzel csapcsolatban a gyermek testi ápolására vonatkozó egészségügyi szabályokat adja

elő. 4) Madzsar János mintatanítást tart. 5) Csonka János egyleti tag kísérletek által mutatja be néhány természetességi eszköznek a népiszkolákban használati módját. 6) Folyó ügyek. 7) Ezen alkalomra rendezett tanszerkiállítás megtekintése. Azon reményben, hogy egyletünk legtávolabb lakó tagjai is részt fognak venni közgyűlésünkben, a tagok elszállásáról gondoskodva lesz. A kik az ingyen szállást igénybe venni kívánják szíveskedjenek arról László Zsigmond szállásoló bizottsági elnököt f. évi deczember 28-ig bezárólag értesíteni, valamint arról is, hogy ezen alkalommal rendezett közebédén részt kívánának-e venni vagy sem? Egy alkalommal felkérhetnek mindazok, kik a tanszerkiállitáson egy vagy más taneszközt be akarnak mutatni, azt, 1875 jan. 4-og az egyleti jegyzőhöz szíveskedjenek beküldeni! Bizottmányi határozat alapján Déván decz. 18 1874. Adorján Miklós, egyleti jegyző.

— **Arnim-pere.** Deczember 19-én délután 5 órakor Arnim nem jelent meg, csak védői: Munkel és Dokhorn. Hirszerint a törvényszék Arnim megjelenését követeli. Arnim fia és s védők óta tárgesznek, hogy vádlottat a megjelenésre bírják. Arnim a felszólításnak engedve, megjelent a törvényszéki teremben. — Az ítéletbírdelet délután 6¹/₂ órakor történt és a következőleg szól: 3 havi fogság, beleszámitva az egy havi vizsgálati fogságot.

— **Közelebbi táviratunkban**, említett nagymérvű hamisításról a „R.“ a következő reketszlet hozza. A bécsi és budapesti rendőrség, hamisítókknak jött nyomába, kik a magyar keleti vasut elsőbbség, kötvényeit tömegesen gyártották. Bécsben és Pesten több elfogatás történt. A hamisítványok kiadása Budapesten észleltetett. A magyar keleti vasut a bécsi rendőrigazgatósághoz fordult. Breitenfeld rendőrfőnökek sikerült itt a bandát azon pillanatban lepn meg, midőn hamisított kötvények szelvényeinek levadásalával foglalkozott. A hamisító bandához tartozik két nyomász, egy bérze-üzlet-tulajdonos, kik már Bécsben elfogattak, s több budapesti egyén, a kiknek elfogatása iránt innét már távirati intézkedés történt. E hírekhez a „P. Lloyd“ a következőket jegyzi meg: Mint épen most halljuk, ma virradóra egy budapesti nyomdában teljesen sikerült házkutatás történt; a nyomda tulajdonosa távol van. — A „Hou“ mai estilapja jelenti, hogy a fontebui sorokban említett nyomdász Deutsch Mór, kiről a rendőri hatóság meg tudta, hogy széksésében Bodenbachig ért. Ezzel szemben azt írja, hogy Deutsch M. nem szökött meg, hanem csak üzleti dolgokban van távol s egy leveleiben jövő hétfőre jelenté hazaérkezését. Beszölik továbbá, hogy a budapesti nyomda egy bécsi nyomdától kapott megbízást a munkára. A Deutsch-nyomda, melyről szó van, egy év óta csőd alatt áll s a csődtömeg részéről tartatuk fön, Deutsch M. művezetése mellett. — A vasutársaság, illetőleg az államkincstár, mely a szelvények beváltására a kamatgarancia folytán köteles, szerencsésen megmenekült minden károsulástól, miután a rendőrségnek sikerült a hamisítást idejekorán fölfedezni. A vizsgálat Bécsben és Budapesten erőlyesen folyt. — A válnakozó (ha szabad annak nevezni azt, a ki a hamisítás főgazdája) egy bukkott pénzűzész, a ki a költségekre való pénzt hozzá egy nőtől, testvérétől kapta. Mindketten elfogattak. A hamisított elsőbbségek száma 2000, vagyis nem több, mint a menyynyi minden szelvénybevéltáskor rendszerint hátralékban szokott maradni, vagyis nemszokott bevéltatni, akár hogy gazdája visszatartja, akár hogy elvész, megmegsemmisül. Ez a körülmény, hogy t. i. ily korlátolt számmal készültek a hamisított a keleti vasut pénztáránál szerencsét próbálni, valószínűbbé tette volna sikerüket. Hozzá a hamisított példányok oly tökéletes utánzásai az eredetieknek, hogy a legszakértőbb szemet is megcsalják, csak miután a hamisítás konstátálva volt, lehetett nagy kereséssel egy eltérést fölfedezni, ez pedig az, hogy a hamisítások januári szelvény (mely t. i. a közeledő januárban fog bevéltatni) egy iczi-piczi kis fekete pont van oly helyen, a hova nem való. A nyomda, mely ily kitűnően dolgozott egy szomorú ügyben, a munkát, mint minden más megrendelés, nyíltan teljesítette. A boríték, melyben az ügyre vonatkozó irasimányok tartattak, „2000 Coupon-Bogen“ címet viselt. A könyvekben név nélkül szerepelnek a nyomtatványok: A nyomda vezetője, mint már említettük, nincs itthon; az üzletben azt állítják, hogy üzleti dologban van távol (hír szerint Berlinben) s utolszor Bodenbachból kaptak tőle levelet. A mennyiben a vizsgálatra nézve elsőrendű fontossággal bír az ő kihallgatása, megtörtettek az intézkedések, hogy bárhol találhatik, letartóztassék. Az, a ki Bécsből a budapesti nyomdánál a megrendelést tette — egy 14 éves fiatal ember — már szintén el van fogva.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Azolt ügyvédi irodámot belközép utcza 15. házánál megnyitottam s midőn erről a n. é. közönséget értesíteni kívánom; egyszersmind ígérem, hogy minden rám bízott peres és perenkivüli ügyet gyorsan és lelkiismeretesen elintézek.

Sipos Gábor,

ügyvéd.

(511)

(1—6)

A „Veres ökörhez“

czimzett vendéglobben, óvár Tauf-fer József ur házánál, tisztán kezelt kitűnő jó borok kaphatók az alábbi ár szerint:

Küküllőmenti kupája	40 kr.
dtto	60 kr.
Sombor 1/2 kupás üveg	60 kr.
Rizling „ „ „	60 kr.
dtto 1/2 „ „	30 kr.

Ugyszintén jó ízű reggeli, ebéd és vacsora jutányos árbán szolgáltatnak ki. Ebédre előfizetést is elfogadjak, 3 tál ebédre havonként 9 frtért.

Tisztaság és pontos szolgálat által töreksem t. vendégeim pártfogását kiérdemelni.

REITER GYÖRGY, vendéglős.

A m. k. bányagazgatóságtól.

A választmány.

Petheő és Társai.

Karvázy és Társa.

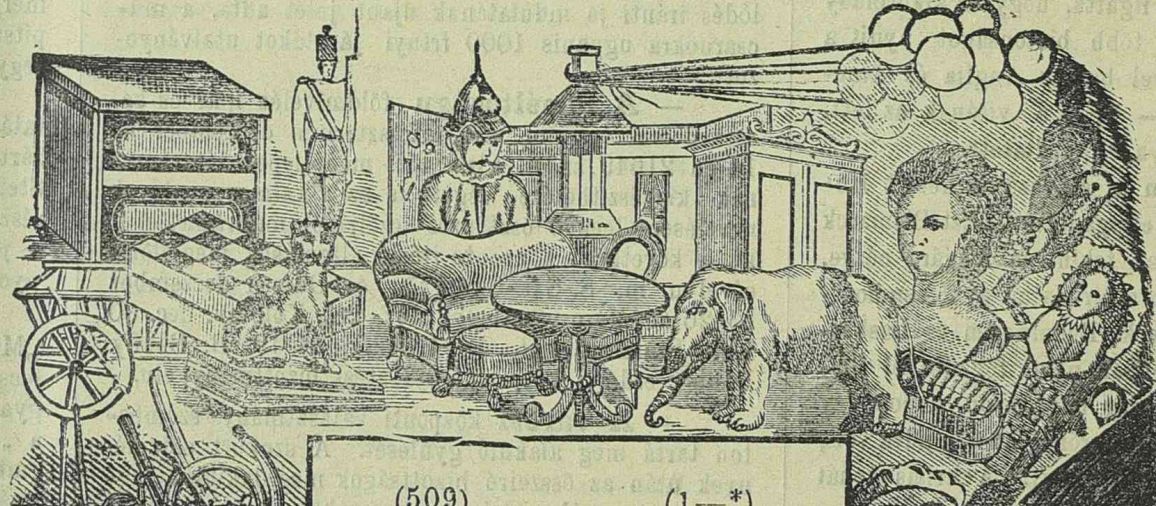
Sachs Henry, Bécsben,
Stadt, Giselastrasse 3.

(Öväsul.) Raktáramban minden egyes tárgy valódisága a m. kir. bélyeggel van hitelesítve. (488) (9—10)

Yern in den Zeitungen anuncirt werden, in weit besserer Qualität und zu viel billigeren Preisen bei mir zu haben.
Mein Nichtconvenirende wird bereitwilligst umgetauscht.

Aszlán János.

Csepő Sándor nagy ártáradalban Kőszvát.

(509) (1—*)
Dús raktára
 a legujabb
 és
 legkedveltebb
GYERMEK
 játékoknak
CSAPÓ SANDOR
NAGY
 árutárlatában.

KARÁCSONI ÉS ÚJÉVI JÁRULÉKOK NAGY RAKTÁRA.